

Monteskiusz (18 stycznia 1689 w La Brède - 10 lutego 1755 w Paryżu)

*Pewien filozof z miasta La Brède
rzekł, czy to Francuz, czy Grek, czy Szwed,
podać krytyce
musi w praktyce
rządy i sądy, młody czy zgred.*

(ebs)

Charles Louis de Secondat baron de la Brède et de Montesquieu krótko **Monteskiusz** urodził się 18 stycznia 1689 w La Brède, zmarł 10 lutego 1755 w Paryżu - francuski filozof, prawnik, wolnomularz i pisarz epoki Oświecenia.

Monteskiusz w "Listach perskich" (1721) poddał krytyce porządek panujący we Francji przed rewolucją, traktując ustrój państwowy Wielkiej Brytanii jako wzorzec do naśladowania.

Największym dziełem Monteskiusza było składające się z trzydziestu jeden ksiąg "O duchu praw" ("De l'esprit des lois", 1748), w którym dokonał analizy znanych ówczynie form ustrojowych.

"Sądy powinny być całkowicie niezależne od władz państwowych. Dzięki temu sędziowie, nie obawiając się nacisków ze strony władzy, mogliby wydawać sprawiedliwe wyroki."

Monteskiusz wyszedł od koncepcji prawa naturalnego, wywodząc (w niezgodzie z Hobbesem), że prawo stanowione zostało ustanowione dla poskromienia dzikości natury. Przy tworzeniu prawa należy brać pod uwagę naturalne uwarunkowania, które kształtują ducha praw. Do tych uwarunkowań należą: wielkość terytorium państwa, klimat, religia, obyczaje, historia, formy gospodarowania oraz zasady rządzenia. Monteskiusz wyróżnił trzy formy państwa:

- despotia, w której zasadą rządzenia jest strach,
- monarchia, w której rządy odwołują się do honoru,
- republika, która może mieć ustrój demokratyczny (oparta jest wtedy na cnocie) albo arystokratyczny (oparta wtedy na umiarkowaniu warstw rządzących).

<https://www.youtube.com/watch?v=W3-jiiVjLG4>

Monteskiusz uważał, że o jakości państwa stanowi gwarantowanie przez nie wolności obywateli. Filozof wysunął myśl, że sprzyja temu ograniczenie władzy, a zwłaszcza jej podział. Należy oddzielić władzę zajmującą się ustanawianiem praw od władzy wprowadzającej w życie jej postanowienia; **sądy zaś powinny być całkowicie niezależne od władz państwowych. Dzięki temu sędziowie, nie obawiając się nacisków ze strony władzy, mogliby wydawać sprawiedliwe wyroki. Do sądu mógłby wówczas odwołać się obywatel, który czułby się pokrzywdzony decyzją któregoś z urzędów.**

Postulował również powołanie dwuizbowego parlamentu jako władzy ustawodawczej, z prawem weta dla rządu. Spopularyzował w ten sposób klasyczną definicję trójpodziału władzy.

* * *

Powiedział też:

"Kiedy w jednej i tej samej osobie lub w jednym i tym samym ciele władza prawodawcza zespolona jest z wykonawczą, nie ma wolności.[...] nie ma również wolności, jeśli władza sędziowska nie jest oddzielona od prawodawczej i wykonawczej."

"Dowodem niestałości mężczyzn jest to, że trzeba było ustanowić instytucję małżeństwa."

"Gdyby trójką stworzyły sobie boga, zrobiłyby go o trzech bokach."

"Gdy wystarczy poprawić, nie należy usuwać."

"Gdybym był papieżem, posłałbym do licha wszystkich mistrzów ceremonii i wolałbym być człowiekiem niż bogiem."

"To zdumiewające, że bogactwo ludzi Kościoła wzięło początek od zasady ubóstwa."

"Wszystkie religie zawierają zasady pożyteczne dla społeczeństwa."

"Z rozpustą jest jak z chciwością – gromadzenie skarbów pomnaża żądzę."

"Zaobserwowałem, że aby osiągnąć coś na tym świecie, trzeba udawać głupiego."

"Jakże niszczycielski był fanatyzm chrystianizmu i islamu. Tylko piórem umoczone w krwi lub łzach można by opisać jego przerażające skutki."

"Jestem przekonany że anioły nie pogardzają ludźmi w tym stopniu, co ludzie sami sobą."

"Jeśli reguł moralności nie nosisz w sercu, nie znajdziesz ich w książkach."

"Książki są jak towarzystwo, które sobie człowiek dobiera."

"Lubić czytanie – to znaczy godziny nudy, które człowiek miewa w życiu, zmieniać na godziny radości."

"Lepsze jest wrogiem dobrego."

"Najgroźniejsze jest zepsucie tajemne – takie zepsucie, które się kryje."

"Największym złem, na które cierpi świat, jest nie siła złych, lecz słabość dobrych."

"Nie znajduję nic, co byłoby trudniejsze niż błyszczyć inteligencją wśród głupców."

"Próbujmy przystosować się do życia, bo ono do nas się nie przystosuje."

"Przyszliśmy na świat, aby współżyć, a więc przyszliśmy na świat, aby się sobie wzajemnie podobać."

"Pycha jest zwierciadłem, które pomniejsza nasze wady, a powiększa nasze zalety."

"Sprawiedliwość podnosi głos, ile może, ale trudno jej o posłuch w zgiełku namiętności."

"Szczęśliwy jest naród, którego historia jest nudna."

"To, czego twórcom brakuje w głębi, zwracają nam w długości."

"To nieszczęście, że tak mały odstęp dzieli czas, gdy jesteśmy zbyt młodzi, od czasu, gdy jesteśmy zbyt starzy."

"Twierdzenia matematyczne uważane są za prawdziwe, ponieważ w niczym interesie nie leży, by uważać je za fałszywe."

Ale też to:

"Nie można sobie wyobrazić aby Bóg w swej nieskończonej mądrości umieścił duszę, a zwłaszcza duszę dobrą w czarnym ciele. Niepodobna jest, abyśmy przypuszczali, że to są ludzie..."

więc i to:

"Nigdy nie osądzi się w sposób właściwy ludzi, jeśli im się nie wybaczy przesądów ich epoki."